**УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО**
**UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY**

**Утвърдил:**

**доц. д-р Мария Воденичарова –**

**зам.-ректор по НИД**

# ИЗПИТНА ПРОГРАМА
# ЗА ДОКТОРАНТСКИ ИЗПИТ
# ПО НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „СВЕТОВНО СТОПАНСТВО И МИО“
# КЪМ КАТЕДРА „МИО И БИЗНЕС“

## ДИСЦИПЛИНА: “СЪВРЕМЕННО СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ИКОНОМИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ”

## РАЗДЕЛ I ЕВРОПЕЙСКА ИКОНОМИЧЕСКА ИНТЕГРАЦИЯ – ЕТАПИ, МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ

1. **Европейска икономическа интеграция – етапи, методи и принципи**

Дефиниция на европейската икономическа интеграция. Европейската икономическа интеграция през различните етапи на процеса. Методи и принципи на европейската икономическа интеграция. Принципите на субсидиарност и пропорционалност.

## РАЗДЕЛ II МЯСТОТО НА ЕС В СВЕТОВНАТА ИКОНОМИКА

2. **Митнически съюз на ЕС**

Митническият съюз като фаза на регионалната икономическа интеграция. Митническият съюз като регионално търговско споразумение. Статични и динамични икономически ефекти от Митническия съюз. Правна рамка на митническия съюз. Единна митническа политика.

3. **Обща търговска политика на ЕС**

Единен експортен и единен импортен режим. Търговски защитни мерки при импорта. Защитни мерки при експорта. Позиция и експортна специализация на ЕС в световната търговия. Търговски отношения и споразумения на ЕС с основни търговски партньори (САЩ, Канада, Япония, Швейцария, Русия, Турция). ЕС и Арбитража на СТО. Търговската политика на ЕС и глобализацията

## РАЗДЕЛ III ЕДИННИЯТ ПАЗАР НА ЕС

### 4. Свободно движение на стоки в ЕС

Преходът от свободна търговия към свободно движение на стоки. Преодоляване на физическите бариери. Преодоляване на техническите бариери. Преодоляване на фискалните бариери. Изключения пред свободното движение и оставащи пречки пред свободното движение на стоки.

### 5. Свободно движение на услуги в ЕС

Нарастващо значение на услугите в ЕС. Структура на сектора на услугите в ЕС. Развитие на свободното предоставяне на услуги в ЕС в основни сектори. Директива 2006/123/ЕО. Експортна специализация на ЕС в световната търговия с услуги. Вътрешносъюзна търговия с услуги. Оставащи пречки пред свободното движение на услуги.

### 6. Свободното движение на капитал в ЕС

Теоретична основа. Правна основа на свободното движение на капитал в ЕС. От междуотраслова към вътрешноотраслова специализация. Значение на свободното движение на капитал за държавите членки. Основни направления на европейските преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) на вътрешния пазар и с трети страни. Оставащи бариери пред свободното движение на капитали. Съюз на капиталовите пазари.

### 7. Свободно движение на работна сила

Създаване и развитие. Ефекти от свободното движение на работна сила. Вътрешносъюзна миграция и имиграция в ЕС. Социални модели в ЕС. Социална политика на съюзно ниво. Социален диалог на съюзно ниво.

## РАЗДЕЛ IV ОСНОВНИ ПОЛИТИКИ НА ЕС

### 8. Защита на конкуренцията и насърчаване на предприемачеството в ЕС. МСП

Съвременната икономическа политика на съюзно ниво. Европейският семестър. Политика на защита на конкуренцията. Антитръстово законодателство на ЕС относно картелите, сливанията и държавната помощ. Насърчаване на предприемачеството в ЕС (мерки и програми на ЕС). МСП в ЕС: дефиниция, основни характеристики и проблеми пред тях.

### 9. Политика на ЕС за опазване на околната среда. Мерки, свързани с климата и енергетиката. Зеленият пакт.

Традиционни области на политиката за околната среда на ЕС. Устойчивото развитие като концепция и области на проявление. Нови аспекти на политиката за опазване на околната среда. Мерки и цели в областта на енергийната политика. Зеленият пакт – цели и предизвикателства.

### 10. Обща селскостопанска политика на ЕС

Въвеждане, развитие и цели на ОСП. Реформата от 2003 г. Съвременно състояние и основни предизвикателства. Международно измерение. Позиции и експортна специализация на ЕС в световната търговия със селскостопански продукти.

### 11. Икономическа, социална и териториална кохезия (сближаване) в ЕС. Кохезионната политика на ЕС.

Икономическа, социална и териториална кохезия в ЕС – индикатори и състояние. Кохезионна политика – предпоставки и ефекти. Регионална структурна политика. Фондове и програми на ЕС за реализиране на кохезионната политика.

### 12. Съвместни компетенции на Съюза и на държавите членки в областта на научните изследвания и иновациите, информационното общество, здравеопазването, образованието и младежта.

Компетенции, мерки и програми на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите (програма „Хоризонт“). Компетенции, мерки и програми на ЕС в областта на информационното общество (Дигитална Европа). Компетенции, мерки и програми на ЕС в областта на образованието и младежта (Програми „Еразъм+“, Европейски корпус за

солидарност и др). Компетенции, мерки и програми на ЕС в областта на здравеопазването. Проект за създаване на здравен съюз на ЕС.

## РАЗДЕЛ V ЕС – БЮДЖЕТ, ЕВРОЗОНА И ДОБРОСЪСЕДСТВО

### 13. Финансиране на съюзните програми и мерки – бюджет на ЕС. Приходна и разходна част на бюджета. Финансова рамка 2021-2027 г.

Характеристика на бюджета на ЕС. Бюджетна процедура. Приходна част на бюджета. Разходна част на бюджета. Многогодишните финансови рамки. Финансова рамка 2021 – 2027 г.

### 14. Ефекти от членството на България в ЕС. Подготовка на България за присъединяване към еврозоната.

Ползи и разходи, свързани с членството на България в ЕС. Европейската валутна система (ЕВС). Фактори, влияещи върху ефикасността на Еврозоната. Пактът за стабилност и растеж и Фискалният пакт. Критерии и степен на подготовка на България за присъединяване към еврозоната.

### 15. Икономическо сътрудничество в югоизточна Европа и ролята на България за европейската интеграция на страните от западните балкани.

Икономическо сътрудничество в ЮИЕ – хронология и настоящо състояние. Степен на европейска интеграция на страните от Западните Балкани (според годишните доклади на Европейската комисия). Икономическо сътрудничество на България със страните от Западните Балкани – състояние, пречки и възможности. Очаквани ефекти от по-нататъшно разширяване на ЕС.

**ЛИТЕРАТУРА:**

**А. ОСНОВНА**


1. Хаджиниколов, Д. Европейска икономика, Издателски комплекс – УНСС, С., 2016.
2. Бонева, С. Европейска икономическа интеграция: бюджет и бюджетна политика на ЕС, УИ „Стопанство“, 2011 г.
3. Моралийска, М., Търговска политика на ЕС с Азия, УИ „Стопанство“, 2022 г.
4. Моралийска, М., България и регионалното икономическо сътрудничество в Югоизточна Европа. С., 2015.

5. Хаджиниколов, Д., Европейският съюз като глобална търговска сила, изд. "Албатрос", С., 2008.
6. Маринов, В. и кол., Европейска икономическа интеграция, Второ издание, УИ „Стопанство", С., 2004.
7. Маринов, В., Международни икономически отношения: теория, система, политика, С., 2006.
8. Бонева, С., Многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2014-2020 г. и приоритетите за развитие на разширения съюз" – В „Членството в Европейския съюз и НАТО – поуки за България", Издателски комплекс – УНСС, С., 2013, с. 157-163.
9. Георгиева, Е., Симеонов, К., Европейска икономическа интеграция, Второ издание, С., 2008.
10. Baldwin, R., Wyplosz, C., The Economics of European Integration, McGraw Hill, 6-th edition, 2019.
11. Cini, M., (Editor), Borragán, H., (Editor), European Union Politics 7th Edition. Oxford University Press, 2022.
12. Kenealy, D., (Editor), Hadfield, M., (Editor), Corbett, R., (Editor), The European Union: How does it work? 6th Edition, Oxford University Press, 2022.
13. Wiener, A. European integration theory. Oxford University Press, 2019. https://www.researchgate.net/profile/Thomas-Diez/publication/265490888_European_Integration_Theory/links/57079ab408ae8883a1f7e334/European-Integration-Theory.pdf

**Б. ДОПЪЛНИТЕЛНА / ADDITIONAL**

1. Данаилов, Д. България девет години в Европейския съюз: анализи, диагнози и прогнози, Издателски комплекс - УНСС, С., 2016
2. Горчева, Т., Любенов, З., Петров, И., Мехмедова, Е., & Гафуров, Т. (2021). Европейският преход към кръгова икономика–приложение в България. https://dlib.uni-svishtov.bg/bitstream/handle/10610/4422/e13ffa96a6c6f460769ae1ac1b04697d.pdf?sequence=1
3. Константинов, Д. (2018). Преглед на зелената икономика в България. https://gef.eu/wp-content/uploads/2018/02/Revision-of-the-Economy-in-the-Balkans-Bulgarian.pdf
4. Моралийска, М., (2017). „Дебатът след бялата книга за бъдещето на ЕС – очаквания и резултати", Научни трудове на УНСС, Том 2/2018. https://unwe-research-papers.org/uploads/ResearchPapers/Research%20Papers_vol2_2018_No05_Moraliyska%20.pdf
5. Моралийска, М., (2015). Европейският парламент в развитие. УИ - УНСС, С., 2015
6. Хаджиниколов, Д., Общата търговска политика на Европейския съюз след Договора от Лисабон, изд. "Тракия М", С., 2011.
7. Шикова, И., Европейски фондове, програми, проекти 2014-2020, изд. „Хеликон", 2015.
8. Boneva, S. (2020). Въглеродните данъци в контекста на европейската зелена сделка. Научни трудове на УНСС, 5(5), 15-29.
9. Brunnermeier, M. K., James, H., & Landau, J. P. (2016). The Euro and the battle of ideas. Princeton University Press., https://www.econstor.eu/bitstream/10419/145852/1/VfS_2016_pid_6929.pdf
10. Christova-Balkanska, I. (2018). Интеграцията на България и Румъния в ЕС и приспособяването им към промените в глобалната икономика. Икономическа мисъл, (1), 123-133
11. Marinov, E. (2016). Европейска икономическа интеграция. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/110928/1/MPRA_paper_110928.pdf
12. Moraliyska, M. (2015). Regional economic cooperation in the Western Balkans and its impact on Bulgaria. Economic Alternatives, 1, 100-117.
13. Schulz, M. (2016). The EU and World regionalism: The makability of regions in the 21st Century. Routledge.

**Титуляр:**

**(доц. д-р Светла Бонева)**

**Титуляр:**

**(Доц. д-р Моника Моралийска)**